

شکاف‌های اجتماعی در ایران

بامقالاتی از:

فاطمه حسینی، محمد مالجو، حسام سلامت،

فروزان افسار، آرشدی، محمد روزخوش

زیر نظر: محمد روزخوش

- عنوان و نام پدیدآور : شکاف‌های اجتماعی در ایران/ نویسندگان فاطمه صادقی... [و دیگران] : زیر نظر محمد روزخوش.
- مشخصات نشر : تهران: پژوهشگاه فرهنگ هنر و ارتباطات، ۱۳۹۸.
- مشخصات ظاهری : ۳۳۰ ص.: جدول، نمودار؛ ۵/۲۱×۵/۱۴؛ ۵ س.م.
- شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۴۵۲-۲۴۹-۶
- وضعیت فهرست نویسی : فیا
- یادداشت : نویسندگان فاطمه صادقی، محمد مالجو، حسام سلامت، فروزان افشار، آرش حیدری، محمد روزخوش.
- موضوع : طبقات اجتماعی -- ایران
- موضوع : Social classes -- Iran
- موضوع : برخورد نسل‌ها -- ایران
- موضوع : Conflict of generations -- Iran
- موضوع : ایران -- اوضاع اجتماعی
- موضوع : Iran -- Social conditions
- شناسه : صادقی، فاطمه، ۱۳۵۰ -
- شناسه زده شده : روزخوش، محمد، ویراستار علمی
- شناسه افزوده : پژوهشگاه فرهنگ هنر و ارتباطات
- شناسه زده شده : Institute for Research of Culture, Art and Communication
- زده بند: HN۶۷۰/۱
- زده بندی میری : ۳۰۱/۴۴۰۹۵۵
- شماره کتابشناسی : ۵۹۸۰۶۲۲

پژوهشگاه فرهنگ هنر و ارتباطات
دانشگاه تهران

ناشر: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات

عنوان: شکاف‌های اجتماعی در ایران (مجموعه مقالات)

نویسندگان: فاطمه صادقی، محمد مالجو، حسام سلامت، فروزان افشار، آرش حیدری و محمد روزخوش

ویراستار ادبی: فریده نوری

صفحه‌آرا: حسین آذری

نوبت چاپ: اول - زمستان ۱۳۹۸

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۳۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۵۲-۲۴۹-۶

همه حقوق این اثر برای پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات محفوظ است.
در صورت تخلف، پیگرد قانونی دارد.

نشانی: تهران، پایین‌تر از میدان ولی‌عصر (عج)، خیابان دمشق، شماره ۹، پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات
صندوق پستی: ۶۲۷۴ - ۱۴۱۵۵. تلفن: ۸۸۹۰۲۲۱۳. دورنگار: ۸۸۸۹۳۰۷۶ Email: nashr@ricac.ac.ir

فهرست مطالب

۱	سخن ناشر
۳	مقدمه / محمد روزخوش
۷	مفهوم شکاف‌های اجتماعی
۱۲	از تمایز و نابرابری تا شکاف و تضاد
۱۷	شکاف‌های اجتماعی در ایران
۴۰	منابع
۴۳	زنان و مسئله حقوق شهروندی در ایران / فاطمه صادقی
۴۷	قانون اساسی و حقوق شهروندی زنان
۵۰	رویه‌های فراقانونی
۵۳	تعدد و تعارض قوانین
۵۶	حقوق اقتصادی
۵۶	افت اشتغال رسمی
۶۴	بی‌ثبات کاری
۶۶	کاهش اشتغال رسمی و افزایش اشتغال غیررسمی
۷۲	سخن پایانی
۷۴	منابع
۷۷	عوامل تکوین و تعمیق نابرابری‌های طبقاتی در ایران / محمد مالجو
۷۸	چارچوب تحلیلی برای تبیین نابرابری‌های طبقاتی
۸۵	تصاحب به‌مدد سلب مالکیت از توده‌ها
۹۱	نحوه تصاحب به‌مدد سلب مالکیت از توده‌ها در سازوکار خصوصی‌سازی
۹۸	نحوه تصاحب به‌مدد سلب مالکیت از توده‌ها در سازوکار خلق نقدینگی
۱۰۶	نحوه تصاحب به‌مدد سلب مالکیت از توده‌ها در سازوکار کالایی‌سازی خدمت آموزش عالی
۱۲۶	جمع‌بندی

آتش زیر خاکستر: شکاف‌های طبقاتی و پس‌لرزه‌های آن / حسام سلامت	۱۲۹
چرا شکاف‌ها؟ چرا اینک؟	۱۳۳
آیا چیزی چون شکاف اصلی در کار است؟	۱۳۵
آیا شکاف طبقاتی، شکاف اصلی است؟	۱۳۷
نابرابری فزاینده جهانی و تشدید شکاف‌های طبقاتی	۱۴۰
خیزش نابرابری‌های اقتصادی در ایران و تعمیق شکاف طبقاتی	۱۴۶
توزیع جغرافیایی نابرابری	۱۵۲
دربارۀ طبقات	۱۵۷
مقولات دوازده‌گانه جایگاه‌های طبقاتی	۱۶۳
از شکاف‌ها به ستیزها: دربارهٔ سیاسی شدن روابط نامتقارن قدرت	۱۶۷
مکونین شکاف - حصیلی در ایران / فروزان افشار	۱۷۹
مقدمه	۱۷۹
دربارهٔ بزرگ	۱۸۶
چیزی کمتر در شکاف	۱۹۰
اقتدارگرایی آموس: تنش و مقاومت	۱۹۵
تحلیل ثانویهٔ داده‌های پیمایش ملاحظات و محدودیت‌ها	۲۰۳
سبک زندگی: نبرد موضوعی	۲۰۵
نگرش به سیاست: مطلع، مخفی‌خبر، نتر و اعتمادتر	۲۰۷
مذهب و ملیت	۲۰۹
جنسیت و خانواده	۲۱۱
دانشگاه: پویایی‌های متناقض	۲۱۳
نتیجه‌گیری	۲۱۷
منابع	۲۲۱
صورت‌بندی شکاف نسلی در علوم اجتماعی ایرانی / آرش حیدری	۲۲۵
مقدمه	۲۲۵
صورت‌بندی مسئله	۲۲۷
چشم‌انداز نظری	۲۲۹
مفهوم‌پردازی شکاف نسلی در دههٔ چهل	۲۳۵
صورت‌بندی شکاف نسلی در دو دههٔ اخیر	۲۴۸
جمع‌بندی	۲۵۶
منابع	۲۵۹
«فرهنگ رسمی» و «فرهنگ عمومی»؛ هم‌نوایی‌ها و ناهم‌نوایی‌ها / محمد روزخوش	۲۶۳
ساختار نوشتار	۲۷۰
ملاحظات مفهومی	۲۷۱
چشم‌انداز تاریخی	۲۸۲
دین‌داری و فرهنگ رسمی	۲۸۹

۲۹۲.....	مسئله حجاب.....
۲۹۷.....	سازویرگ‌های رسمی.....
۲۹۸.....	رسانه‌های رسمی.....
۳۰۱.....	سرگرمی و ایدئولوژی.....
۳۰۶.....	آموزش و پرورش.....
۳۱۰.....	سخن آخر.....
۳۱۷.....	منابع.....

www.ketab.ir

پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات با هدف رفع نیازهای پژوهشی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، نزدیکی به دو دهه است که با رویکرد مسئله‌محوری به دنبال شناخت مشکلات حوزه فرهنگ و هنر، شناسایی قابلیت‌ها و ظرفیت‌ها و ارائه راهبردها و راهکارهای مناسب برای حل مشکلات و نیز توسعه قابلیت‌ها در مسیر تعالی فرهنگی کشور است.

این پژوهشگاه، با سه پژوهشکده فرهنگ، پژوهشکده هنر و پژوهشکده ارتباطات در تعامل و همکاری با صاحب‌نظران، تدوین‌مندان حوزه فرهنگ و هنر، ضمن اجرا و نظارت بر طرح‌های پژوهشی ملی، اقدام به برگزاری نشست‌ها، همایش‌های علمی، جلسات نقد و گفتگو ویرایش‌نواره پژوهش فرهنگی سال می‌نماید.

علاوه بر این، دفتر طرح‌های ملی پژوهشگاه نیز، به‌عنوان سولی انجام مطالعات فرهنگی و اجتماعی در سطح ملی، ضمن اجرای نظرسنجی‌های موردنیاز، به اجرای پیمایش‌های ملی نظیر پیمایش ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان؛ مصرف‌کالا‌های فرهنگی؛ سواد رسانه‌ای؛ وضعیت فرهنگی، اجتماعی و اخلاقی جامعه ایران و سنجش سرمایه اجتماعی کشور اقدام می‌نماید.

پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات، تلاش دارد تا مجموعه دستاوردهای

پژوهشی خود را با هدف تحقق عدالت فرهنگی و دسترسی همه پژوهشگران و سیاست‌گذاران فرهنگی کشور، منتشر نماید. از این رو انتشارات پژوهشگاه طی مدت فعالیت خود تاکنون، آثار پژوهشی متعدد و متنوعی را در قالب «کتاب»، «گزارش پژوهش»، «گزارش نظرسنجی» و «گزارش راهبردی» منتشر کرده است. پژوهشگاه همچنین، انتشار فصلنامه علمی پژوهشی «مطالعات فرهنگ ارتباطات» و نیز چاپ آثار برگزیده جشنواره فرهنگی سال را در کارنامه خود دارد.

پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات، ضمن استقبال، تعامل، همکاری و همفکری با استان، نخکن و پژوهشگران حوزه فرهنگ، هنر و رسانه، امیدوار است با انتشار دستاوردهای پژوهشی خود بتواند به «مرجع پژوهش» در حوزه فرهنگ و هنر ایران و نیز پایگاهی برای اندیشه‌ها و دلسوزان این عرصه تبدیل شود.

پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات